บทความวิจัย

องค์ประกอบสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสกลนคร*

COMPONENTS OF TEACHERS' COMPETENCIES IN LEARNING MANAGEMENT TO ENHANCE THE LIFE AND CAREER SKILLS OF STUDENTS IN EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS IN SAKON NAKHON PROVINCE

ธันยาภักค์ คมธัชนิธิชยวัศ[1*], อำนาจ ไชยสงค์[2], นันทณัฏฐ์ เวียงอินทร์[3], ณัฐพล วงศ์ประทุม[4]

Thanyaphak Khomthatnithichayawat[1*], Amnat Chaisong[2], Nanthanut Wiangin[3], Natthapon Wongprathum[4]

[1]สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 สกลนคร ประเทศไทย

[1]Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3, Sakhonakorn, Thailand

[2]สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 นครพนม ประเทศไทย

[2]Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 1, Nakorn Phanom, Thailand

[3]คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ กาฬสินธุ์ ประเทศไทย

[3]Faculty of Education and Educational Innovation, Kalasin University, Kalasin, Thailand

[4]สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 สกลนคร ประเทศไทย

[4]Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2, Sakhonakorn, Thailand

[**]Corresponding author E-mail: Thanyaphak.bim@gmail.com

[*]Tel: 094-224-9953

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้สมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสกลนคร ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานเชิงสำรวจตามลำดับ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย 9 แหล่ง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบบันทึกการสังเคราะห์ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า จากการสังเคราะห์สมรรถนะ 7 องค์ประกอบ และมีองค์ประกอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 6 องค์ประกอบ รวม 24 พฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งครอบคลุม 1) การบูรณาการหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนและบริบท 4) การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 5) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และ 6) เครือข่ายอาชีพ โดยมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.83, S.D. = 0.38) และความเป็นไปได้ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17, S.D. = 0.52) โดยแต่ละองค์ประกอบมีพฤติกรรมบ่งชี้ 4 ข้อ ซึ่งการเรียนรู้เชิงรุกจากประสบการณ์จริงมีความเหมาะสมสูงที่สุด ขณะที่การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายอาชีพมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด แต่ยังผ่านเกณฑ์การยอมรับ ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นกรอบเบื้องต้นในการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน การดูแลผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษา และการเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้กับทักษะอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานภายในท้องถิ่น

คำสำคัญ: สมรรถนะของครู, การจัดการเรียนรู้, ทักษะชีวิตและอาชีพ

[*] Received 9 October 2026; Revised 30 October 2026; Accepted 31 October 2026

Abstract

This study aimed to identify the components and behavioral indicators of teachers' competencies in learning management to enhance life and career skills among students in educational opportunity expansion schools in Sakon Nakhon Province, Thailand. A sequential exploratory mixed-methods approach was employed through three stages: 1) a synthesis of nine documents and research studies, 2) semi-structured interviews with five experts, and 3) an evaluation of the appropriateness and feasibility of the identified components by five experts. The research instruments included a document synthesis form, a semi-structured interview protocol, and a five-point rating scale. Data were analyzed using content analysis, frequencies, percentages, means, and standard deviations. The findings revealed that seven competency components were initially identified, of which six met the established criteria, comprising 24 behavioral indicators. These components encompassed 1) curriculum integration, 2) active learning management, 3) responsiveness to learner diversity and contextual needs, 4) the provision of safe learning environments, 5) collaboration with parents and communities, and 6) partnerships with career-related networks. Each component comprised four behavioral indicators. Overall, the components were rated at the highest level of appropriateness (M = 4.83, SD = 0.38) and a high level of feasibility (M = 4.17, SD = 0.52). Experiential active learning received the highest appropriateness rating, whereas collaboration with parents, communities, and career-related networks received the lowest feasibility rating, although it remained within the acceptable range. These findings provide a preliminary framework for developing teachers' competencies in educational opportunity expansion schools, emphasizing community-responsive learning management, support for at-risk students to prevent school dropout, and the integration of authentic learning experiences with career skills and local labor market needs.

Keywords: Teacher Competency, Learning Management, Life and Career Skills

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การปรับตัว และการประกอบอาชีพในอนาคต โดยกรอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กำหนดให้ทักษะชีวิตและอาชีพเป็นสมรรถนะสำคัญ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว ความคิดริเริ่มและการกำกับตนเอง ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิด และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Battelle for Kids, 2019) ทักษะดังกล่าวมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถจัดการตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่น แก้ปัญหา และเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาผ่านแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีสมรรถนะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการกำลังคน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยครูเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงนโยบายและหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยครูต้องมีสมรรถนะในการวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้กับชีวิตจริงและบริบทอาชีพ ใช้สื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้

และทักษะในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูที่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (คณะกรรมการคุรุสภา, 2563)

ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการศึกษาสมรรถนะครูในหลายมิติ ทั้งสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสมรรถนะเฉพาะด้านตามลักษณะการจัดการศึกษา โดยสิริสวัสช์ ทองก้านเหลือง (2565) ศึกษาการพัฒนารูปแบบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (สิริสวัสช์ ทองก้านเหลือง, 2565) พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 13 ตัวชี้วัด ครอบคลุมด้านความรู้ บุคลิกลักษณะ การบริหารจัดการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียน ขณะที่กชภัทร์ สงวนเครือ และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ (2563) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา โดยมุ่งพัฒนากรอบสมรรถนะที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เฉพาะแนวทาง นอกจากนี้ ณัฐกานต์ เรือนคำ และคณะ (2568) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ณัฐกานต์ เรือนคำ และคณะ, 2568) พบว่า ประกอบด้วย 3 ด้าน 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ส่วนเพ็ญพักตร์ ช่วยพันธ์ และคณะ (2569) ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในประเทศไทย จำนวน 22 เรื่อง พบว่าสมรรถนะสำคัญประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (เพ็ญพักตร์ ช่วยพันธ์ และคณะ, 2569)

จากการทบทวนงานวิจัยพบว่า การศึกษาสมรรถนะครูที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยทั่วไป การพัฒนาคุณภาพการสอน และสมรรถนะเฉพาะแนวทางหรือเฉพาะกลุ่มผู้สอน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่นำมาทบทวนยังไม่ได้มุ่งกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้พฤติกรรมสมรรถนะของครูโดยมีการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นเป้าหมายเฉพาะ ทั้งยังมีข้อจำกัดในการอธิบายพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูที่เชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้กับการดำรงชีวิต การปรับตัว การทำงานร่วมกัน และการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพของผู้เรียนภายใต้บริบทของสถานศึกษาที่มีทรัพยากรแตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาและสังเคราะห์สมรรถนะครูให้มีความเฉพาะเจาะจงกับเป้าหมายการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ พร้อมกำหนดตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางประเมินและพัฒนาครูได้อย่างเป็นรูปธรรม ประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจัดการศึกษาต่อเนื่องถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมีผู้เรียนที่แตกต่างกันทั้งด้านพื้นฐานครอบครัว เศรษฐกิจ ความพร้อมในการเรียนรู้ และแนวทางการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ขณะเดียวกัน สถานศึกษาบางแห่งอาจเผชิญข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ส่งผลให้ครูต้องสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลักสูตรกับทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาชุมชน และประสบการณ์การทำงานจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตามศักยภาพ สำหรับจังหวัดสกลนครปัญหาด้านโอกาสและความต่อเนื่องทางการศึกษายังคงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ โดยข้อมูลการติดตามการดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี พ.ศ. 2569 พบว่า จังหวัดสกลนครมีเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา จำนวน 6,848 คน ในจำนวนนี้ได้รับโอกาสทางการศึกษาแล้ว 788 คน คิดเป็นร้อยละ 11.51 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 70 เมื่อพิจารณาเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่ามีเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา 350 คน และได้รับโอกาสทางการศึกษาแล้ว 226 คน คิดเป็นร้อยละ 64.57 (สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล, 2569) แม้ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นสถิติระดับจังหวัดและระดับสังกัด มิได้จำแนกเฉพาะนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แต่แสดงให้เห็นถึงความท้าทายด้านการเข้าถึงและความต่อเนื่องทางการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งเป็นบริบทสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียน ตลอดจนส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเส้นทางการศึกษาและการดำรงชีวิตในอนาคต

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงอยู่ที่การมุ่งศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้พฤติกรรมสมรรถนะครูที่มีเป้าหมายเฉพาะในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยบูรณาการแนวคิดสมรรถนะครูเข้ากับกรอบทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 และบริบทการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อพัฒนากรอบสมรรถนะที่มีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้พฤติกรรม ที่ชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประเมินสมรรถนะ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครู และการวางแผนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสกลนคร เพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะที่สอดคล้องกับหลักวิชาการและบริบทการปฏิบัติงานจริง ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางประเมินและพัฒนาสมรรถนะครู ตลอดจนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและอาชีพ สามารถปรับตัวและเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่ององค์ประกอบสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสกลนคร ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานเชิงสำรวจตามลำดับ โดยเริ่มจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วจึงใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น (Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L., 2018) การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จากเอกสารและงานวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการ นโยบายทางการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพครู และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครู การจัดการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและอาชีพ ตลอดจนบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยคัดเลือกเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือ จำนวน 9 ฉบับ มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และสามารถเข้าถึงเนื้อหาฉบับสมบูรณ์ได้ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกที่ร้อยละ 45 ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งประกอบด้วยชื่อองค์ประกอบ ความหมาย ขอบเขต และตัวบ่งชี้ของสมรรถนะครู ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่มข้อความที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน และสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ฉบับร่าง เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จำแนกและจัดกลุ่มแนวคิดที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน จากนั้นวิเคราะห์ความถี่ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในเอกสารแต่ละแหล่ง แล้วสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้สมรรถนะของครูฉบับร่าง โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่าง

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ฉบับร่างจากขั้นตอนที่ 1 ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู การวัดและประเมินผล หรือการจัดการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทาง

การศึกษา โดยบันทึกเสียงโดยได้รับความยินยอม และจดบันทึกข้อมูลสำคัญ จากนั้นถอดความและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการ

วิเคราะห์เนื้อหา เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิกับผลการสังเคราะห์เอกสาร แล้วปรับปรุงวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการถอดความแบบคำต่อคำ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยกำหนดรหัสข้อมูล จำแนกประเด็น จัดหมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับชื่อองค์ประกอบ นิยาม ขอบเขต และตัวบ่งชี้ นำผลการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบกับผลการสังเคราะห์เอกสารในขั้นตอนที่ 1 และใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูล เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่างของความคิดเห็นก่อนปรับปรุงแก้ไขกำหนดให้มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท หรือมีประสบการณ์ในสาขาที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่ร้อยละ 50 ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของชื่อองค์ประกอบ ความหมาย ขอบเขต ตัวบ่งชี้ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการเพิ่มเติม ตัดออก หรือปรับปรุงข้อความ ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล บันทึกเสียงโดยได้รับความยินยอม และจดบันทึกข้อมูลสำคัญ

จากนั้นถอดความและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิกับผลการสังเคราะห์เอกสาร แล้วปรับปรุงวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการถอดความแบบคำต่อคำ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยกำหนดรหัสข้อมูล จำแนกประเด็น จัดหมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับชื่อองค์ประกอบ นิยาม ขอบเขต และตัวบ่งชี้ นำผลการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบกับผลการสังเคราะห์เอกสารในขั้นตอนที่ 1 และใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูล เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่างของความคิดเห็นก่อนปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ผู้วิจัยนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ฉบับที่ 2 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ไปใช้ในบริบทโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญต้องมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านสมรรถนะครู การบริหารและพัฒนาการศึกษา การจัดการเรียนรู้ การวิจัยและประเมินผล หรือการปฏิบัติงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้มากที่สุด และระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้น้อยที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การยอมรับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป สำหรับข้อเสนอแนะปลายเปิดใช้

การวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำผลมาปรับปรุงเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ฉบับสมบูรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และสิทธิของผู้ให้ข้อมูลก่อนขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย โดยรักษาความลับและนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเพื่อคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งในระดับรายตัวบ่งชี้ รายองค์ประกอบ และภาพรวม ส่วนข้อเสนอแนะปลายเปิดวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ว่า ต้องมีค่าเฉลี่ยด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปทั้งสองด้าน จึงถือว่าผ่านเกณฑ์และสามารถนำไปกำหนดเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะของครูฉบับสมบูรณ์ได้ หากรายการใดมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้วิจัยจะพิจารณาปรับปรุง ตัดออกหรือรวบรวมกับตัวบ่งชี้อื่น โดยคำนึงถึงข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและหลักฐานจากการสังเคราะห์เอกสารประกอบการพิจารณา

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การจัดหมวดหมู่ประเด็น และการสรุปแบบอุปนัย

ในการดำเนินการวิจัยเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงแต่ละขั้นของการดำเนินการและผลที่ได้รับชัดเจนผู้วิจัยได้ดำเนินการตามภาพประกอบที่ 1 ที่ได้แสดงวิธีดำเนินการวิจัยเรื่องการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดสกลนคร

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 9 แหล่ง โดยความรู้และการบูรณาการหลักสูตรด้านทักษะชีวิตและอาชีพปรากฏในทุกแหล่ง ได้องค์ประกอบสมรรถนะครูฉบับ 6 องค์ประกอบที่มีค่าร้อยละ 45 ขึ้นไป โดยเรียงตามลำดับค่ามากที่สุดไปน้อยที่สุดดังนี้ 1) การบูรณาการหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนและบริบท 4) การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 5) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และ 6) เครือข่ายอาชีพ

2. ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และการใช้เกณฑ์คัดสรรตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป ทำให้ได้องค์ประกอบที่ผ่านเกณฑ์ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้และการบูรณาการหลักสูตรด้านทักษะชีวิตและอาชีพ 2) การออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากประสบการณ์จริง 3) การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองผู้เรียนและบริบท 4) การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล 5) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความปลอดภัย และ 6) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายอาชีพ รวมพฤติกรรมบ่งชี้ 24 ข้อ

3. ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ทุกองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.83, S.D. = 0.38) โดยการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากประสบการณ์จริงมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.95, S.D. = 0.22) ส่วนความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17, S.D. = 0.52) องค์ประกอบที่ 1 - 3 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 4.30, S.D. = 0.47) และการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายอาชีพมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.85, S.D. = 0.59)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สมรรถนะครูที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีลักษณะเป็นองค์รวม ครอบคลุมตั้งแต่การทำความเข้าใจและบูรณาการหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน การใช้เทคโนโลยี การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ไปจนถึงการเชื่อมโยงครอบครัว ชุมชน และโลกของงาน โครงสร้างดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นการนำความรู้ไปใช้ การกำกับตนเอง การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อการดำรงชีวิตและ การทำงาน (Battelle for Kids, 2019) และสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูที่มุ่งให้ครูจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ (คณะกรรมการคุรุสภา, 2563)

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ในตารางที่ 1 โครงสร้างสมรรถนะดังกล่าวมีความสอดคล้องในด้านการเชื่อมโยงสมรรถนะครูกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน งานของ Chumpanin K. et al. 2022 ศึกษาองค์ประกอบ สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษา (Chumpanin K. et al., 2022) โดยสาระที่บทความนี้นำมาสังเคราะห์ครอบคลุมการบูรณาการทักษะในรายวิชาการจัดกิจกรรมจาก การลงมือปฏิบัติ และการคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ประเด็นเหล่านี้เชื่อมโยงกับองค์ประกอบการบูรณาการ หลักสูตร การเรียนรู้เชิงรุก และการตอบสนองผู้เรียนและบริบทของการวิจัยครั้งนี้ แม้เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน จะแตกต่างกัน แต่มีจุดร่วมที่ครูต้องแปลงเป้าหมายเชิงสมรรถนะให้เป็นกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนปฏิบัติได้จริงองค์ประกอบการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากประสบการณ์จริงมีค่าความเหมาะสมสูงที่สุดบ่งชี้ว่าการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพไม่ควรจำกัดอยู่ที่การถ่ายทอดเนื้อหา แต่ควรให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา ปฏิบัติงาน สร้างผลงาน และสะท้อนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ Choi 2015 ที่เสนอให้พัฒนาทักษะ ข้ามศาสตร์ผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และสอดคล้องกับ Prasertcharoensuk et al. (2015) ซึ่งชี้ว่าสมรรถนะ ครูและทักษะชีวิตของผู้เรียนสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Choi, Y., 2015); (Prasertcharoensuk T. et al., 2015) นอกจากนี้ สาระจากงานวิจัยของนภัทร ภัทรเดชากูล (2563) ที่นำมาสังเคราะห์ในตารางที่ 1 ให้ความสำคัญกับการใช้โครงงาน ปัญหา ภาระงาน และการลงมือปฏิบัติในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จึงสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้ของการวิจัยครั้งนี้ที่กำหนดให้ครูใช้สถานการณ์จริงเป็นฐานและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างผลงานด้วยตนเอง ส่วนสาระจากงานของนันทิชา ตุ่นวิชัย (2564) เชื่อมโยงกับการส่งเสริม การคิด การสื่อสาร การร่วมมือ และการกำกับตนเอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนต้องใช้ระหว่างทำกิจกรรม แม้งานทั้งสองศึกษาในบริบทสถานศึกษาและระดับผู้เรียนที่แตกต่างจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แต่มีจุดร่วมในการให้ครูออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและใช้ทักษะหลายด้านร่วมกัน การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองผู้เรียนและบริบทรวมถึงการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลชี้ให้เห็นความ จำเป็นที่ครูต้องปรับการสอนให้เหมาะกับความพร้อมของผู้เรียนและทรัพยากรที่มีอยู่จริง UNESCO เน้นว่าครูควรใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ การสื่อสาร และการสร้างความรู้ มิใช่ใช้เพียงเพื่อการนำเสนอเนื้อหาขณะเดียวกัน OECD (2025) ให้ความสำคัญกับบทบาทครูในฐานะผู้ร่วมออกแบบหลักสูตรและผู้นำการเปลี่ยนแปลง (UNESCO, 2018); (UNESCO, 2025) ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลจึงควรเชื่อมโยงกับการออกแบบการเรียนรู้และบริบทของสถานศึกษาความสอดคล้องกับงานวิจัยยังปรากฏในประเด็นการเข้าใจผู้เรียนและการเลือกใช้สื่อ โดยสาระจากงานของนภัทร ภัทรเดชากูล, 2563) ที่ปรากฏในตารางสังเคราะห์เกี่ยวข้องกับการเข้าใจผู้เรียน และจิตวิทยาการเรียนรู้ (นภัทร ภัทรเดชากูล, 2563) ขณะที่สาระจากงานของนันทิชา ตุ่นวิชัย (2564) เกี่ยวข้องกับการเลือกและใช้สื่อ อย่างเหมาะสม (นันทิชา ตุ่นวิชัย, 2564) ซึ่งประเด็นดังกล่าวสนับสนุนการพิจารณาสมรรถนะการตอบสนองผู้เรียน ควบคู่กับสมรรถนะการใช้สื่อ กล่าวคือครูต้องอาศัยข้อมูลความพร้อม ความสนใจ และข้อจำกัดของผู้เรียนในการ เลือกกิจกรรมและสื่อ มิใช่พิจารณาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีแยกจากจุดประสงค์การเรียนรู้ สำหรับ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การประยุกต์ใช้ข้อค้นพบนี้ควรมุ่งให้ผู้เรียนเข้าถึงกิจกรรมได้และใช้สื่อเพื่อ สืบค้น สื่อสาร ทำงานร่วมกัน และสร้างผลงานตามพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายอาชีพมีความเป็นไปได้ต่ำที่สุด แม้ยังอยู่ในระดับมาก ผลดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดด้านเครือข่าย สถานประกอบการ เวลา และทรัพยากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงควรเริ่มจากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในชุมชนก่อนขยายสู่เครือข่ายภายนอก สำหรับการวัดและประเมินทักษะตามสภาพจริงซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์การสัมภาษณ์ให้เป็นองค์ประกอบเฉพาะนั้น ไม่ได้หมายความว่าไม่มีความสำคัญ แต่อาจถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่แทรกอยู่ในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม มาตรฐานวิชาชีพครูและงานวิจัยด้านการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ยังคงยืนยันความจำเป็นของการประเมินจากการปฏิบัติและการใช้ผลประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (คณะกรรมการคุรุสภา, 2563);

(ธัญชนก สีฟ้า, 2562) ในประเด็นสภาพแวดล้อมและความร่วมมือจากงานของ Chumpanin K. et al. (2022) ที่บทความนี้ นำมาสังเคราะห์เกี่ยวข้องกับการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและกล้าแสดงออก (Chumpanin K. et al., 2022) ตลอดจนการใช้ภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับการสร้างบรรยากาศที่ผู้เรียนได้รับการยอมรับและการจัดประสบการณ์จากบริบทจริง

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่คือ กรอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสกลนคร ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบที่สำคัญ เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) การบูรณาการหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนและบริบท 4) การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 5) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และ 6) เครือข่ายอาชีพ รายละเอียดดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 สมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดควรนำกรอบสมรรถนะครู 6 องค์ประกอบและ 24 พฤติกรรมบ่งชี้ไปใช้เป็นข้อมูลตั้งต้นในการประเมินความต้องการจำเป็นและวางแผนพัฒนาครู โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก การบูรณาการทักษะชีวิตและอาชีพในหลักสูตร ตลอดจนการปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียนและบริบท พร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากรดิจิทัล แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และกลไกความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือสถานประกอบการ รวมถึงกำหนดหลักฐานพฤติกรรมที่สังเกตได้เพื่อใช้ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรนำองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ดังกล่าวไปตรวจสอบความสอดคล้องของโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีขนาดใหญ่และครอบคลุมพื้นที่หลากหลาย ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะครูกับทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือประเมินแบบหลายแหล่งข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการคุรุสภา. (2563). ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 137 (ตอนพิเศษ 109 ง) หน้าที่ 10 (7 พฤษภาคม 2563).

ณัฐกานต์ เรือนคำ และคณะ. (2568). การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 15(3-4), 2793-2806. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/280539.

ธัญชนก สีฟ้า. (2562). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นภัทร ภัทรเดชากูล. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูสอนภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. ในดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นันทิชา ตุ่นวิชัย. (2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

เพ็ญพักตร์ ช่วยพันธ์ และคณะ. (2569). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการศึกษา, 4(1), 36-50.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล. (2569). ตัวชี้วัดที่ 3: ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาได้รับโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสกลนคร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2569 จาก https://inp.moe.go.th/inspec2026/?info_level=province&info_prov=47&module=info_sec02_qw02_r2_table03

สิริสวัสช์ ทองก้านเหลือง. (2565). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ตามแนวปฏิรูปการศึกษาและวิสัยทัศน์เชิงนโยบายประเทศไทย 4.0 ของครูในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 33(1), 94-110.

Battelle for Kids. (2019). Framework for 21st century learning. Retrieved August 4, 2026, from https://static.battelleforkids.org/documents/p21/p21_framework_brief.pdf

Choi, Y. (2015). Transversal skills in TVET: Pedagogies and assessment. UNESCO Bangkok Office. Retrieved August 4, 2026, from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/ pf0000235487

Chumpanin K. et al. (2022). Components of teacher competency in learning management to enhance the global citizenship of secondary school students: A qualitative study. NeuroQuantology, 20(16), 3632-3641. https://doi.org/10.48047/NQ.2022.20. 16.NQ88036.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). Designing and conducting mixed methods research (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE.

Prasertcharoensuk T. et al. (2015). Influence of teacher competency factors and students' life skills on learning achievement. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 186, 566-572. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.021 .

UNESCO. (2018). UNESCO ICT competency framework for teachers (Version 3). Retrieved August 4, 2026, from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265721

_____. (2025). OECD teaching compass: Reimagining teachers as agents of curriculum change (OECD Education Policy Perspectives No. 123). Paris: OECD Publishing.